

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Alexander Glavhammar		HOP1
Handledare		Antal ord: 12 457
Dr. Marcus Mohlin	Beteckning	Kurskod
Dr. Linda Johansson (examinator) Dr Thomas Ekström (examinator)	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
INTERNATIONELL TJÄNST – ETT FRAMTIDA KRAV!		
Sammanfattning: Den här studien syftar till att undersöka svenska officerares erfarenheter och upplevelser av militär profession och krigföringsförmåga efter internationell tjänstgöring. Därtill syftar studien att undersöka om det föreligger skillnader i synen på krigföringsförmågan utifrån olika typer av internationella tjänstgöringar. Studien är kvalitativ och bygger på intervjuer med tio officerare (OF3-OF4) med erfarenhet av internationell tjänst i olika grad. Resultaten visar tydligt att internationell tjänstgöring bidrar till en utveckling av samtliga krigföringsförmågor. Analysen stärker och vidimerar internationell tjänst som en förutsättning för officerares professionella utveckling. Denna utveckling är avgörande för att möta kraven på Sverige som Natomedlem och säkerställa att svenska officerare har den militära expertis som krävs både nationellt och internationellt. Därmed BÖR officerare tidigt i karriären tjänstgöra utomlands; och därefter, som en naturlig del av avancemanget mot högre grader, beklåda stabstjänster internationellt. <i>Ett särskilt tack till alla respondenter som gjort denna studie möjlig.</i>		
Nyckelord: Profession, Officer, Krigföringsförmåga		

Namn: Alexander Glavhammar
Kurs: SA Magister

datum: 2024-11-11

Denna sida har medvetet lämnats tom

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	1
PROBLEMDISKUSSION	2
SYFTE.....	3
FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
AVGRÄNSNING.....	4
2. TIDIGARE FORSKNING.....	5
PROFESSION.....	5
KRIGFÖRINGSFÖRMÅGA.....	6
<i>Studiens bidrag</i>	7
3. TEORETISK REFERENSRAM	8
KRIGFÖRINGSFÖRMÅGA.....	8
PROFESSION.....	9
4. METOD	11
FORSKNINGSDESIGN.....	11
OPERATIONALISERING.....	11
<i>Operationaliseringsmatris Krigföringsförmåga baserad på MSD (2022)</i>	11
<i>Operationaliseringsmatris profession baserad på Brante (2009)</i>	12
URVAL.....	12
LITTERATUR OCH DATAINSAMLING.....	13
ANALYSMETOD.....	14
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	15
REFLEKTION ANGÅENDE TILLFÖRLITLIGHET, ÄKTHET OCH REFLEXIVITET	15
5. EMPIRI OCH ANALYS	18
TEMA 1 – ABSTRAKT KUNSKAP.....	18
TEMA 2 – OSÄKERHET/RISK.....	21
TEMA 3 - FÖRTROENDE.....	23
TEMA 4 – UTBYTBARHET.....	25
TEMA 5 - TILLGÅNGSPUNKT	27
6. DISKUSSION.....	30
REFLEKTION AV RESPONDENTGRUPPERNAS SYN PÅ KRIGFÖRINGSFÖRMÅGAN	30
<i>Konceptuella faktorer</i>	30
<i>Fysiska faktorer</i>	30
<i>Moraliska faktorer</i>	31
<i>Svar på kompletterande frågeställning</i>	31
RESULTAT OCH ANALYSSAMMANFATTNING.....	32
SLUTSATSER	33
FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	34
7. REFERENSER	35

BILAGOR

BILAGA 1 - INTERVJUFRÅGOR.....	38
--------------------------------	----

TABELLFÖRTECKNING

TABELL 1: KRIGFÖRINGSFÖRMÅGOR	11
TABELL 2 PROFESSIONSEGENSKAPER	12
TABELL 3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT FÖR ANALYSMETOD.....	14
TABELL 4 ANALYS AV PROFESSIONSEGENSKAPER.....	15

1. Inledning

Sveriges långvariga samarbete med Nato¹ är inte bara ett bevis på vår politiska vilja att bidra till global säkerhet, det är ett strategiskt val för att påverka världens säkerhetspolitiska spelplan. Med Natomedlemskapet har nya ansvarsområden och uppgifter tillkommit, men Försvarsmakten förblir en central aktör i statens säkerhetspolitiska verktygslåda:

" 1§ Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige och allierade stater mot ett väpnat angrepp med utgångspunkt i det kollektiva försvaret inom Nato." (Försvarsdepartementet, 2024)

Försvarsmaktens krigföringsförmåga, både som våldsmedel och avskräckande faktor, spelar därmed en avgörande roll för att skydda nationella intressen (MSD, 2022, ss. 10, 13).

Den militära professionen, eller officersprofessionen, befinner sig i ett komplext samspel mellan samhället, staten och militären för att upprätthålla våldsmonopolet. Officersskåren är förvaltare av statens rätt att använda organiserat våld för att skydda nationen och säkerställa samhällsordningen. Detta kräver legitimitet och stöd från både staten, som ger resurser och mandat, och samhället, som förväntar sig att militären försvarar demokratiska värden och samhällsfunktioner. I denna triad fungerar militären som ett verktyg för statens säkerhetspolitiska intressen, där officersprofessionen är central för att upprätthålla balansen mellan aktörerna och deras förväntningar (Ledberg, 2019, ss. 8-9).

Natomedlemskapet innebär både kollektivt skydd och nya förpliktelser, där Sverige förbinder sig att placera seniora officerare² (huvudsakligen OF3³ och högre) i Natostaber globalt, ofta för längre perioder. Dessa befattningar, på operativ, strategisk och politisk nivå, kräver både specifika Natokunskaper och omfattande erfarenhet. Officersskåren förväntas framöver präglas av ökat internationellt samarbete, särskilt på högre nivåer, vilket påverkar Sveriges försvarsförmåga.

Under 90-talet och början 2000 talet sågs internationell tjänstgöring inom officerskollektivet som avvikande och delvis illojalt, eftersom den inte ansågs bidra till Sveriges försvarsförmåga. Under 2010-talet skedde dock en förändring där internationell tjänstgöring blev central i Sveriges försvars- och säkerhetspolitik, vilket påverkade Försvarsmakten på flera nivåer. Med Nato-medlemskapet har denna inriktning förstärkts, och

¹ När ordet Nato används i den här studien avser det hela organisationen samt dess medlemmar i alliansen.

² När ordet Officer används avser det ej Speciallistofficerare, Yrkesofficer avser båda kategorierna.

³ OF2=Kapten, OF3=Major, OF4=Överstelöjtnant, OF5=Överste

Försvarsmaktens huvuduppgift är nu att bidra till ett gemensamt försvar med fokus på internationella samarbeten.

Det försämrade omvärldsläget har ökat behovet av att förstärka Försvarsmaktens kapacitet för väpnad strid och skapa en mer robust krigsorganisation. För att uppnå detta krävs en krigföringsförmåga som fungerar för både nationellt och internationellt försvar. Sveriges militära chefer spelar en avgörande roll, som länk mellan det internationella och nationella försvaret, genom att sprida kunskap och erfarenheter från Nato till Försvarsmakten, vilket är centralt för en effektiv Nato-integration.

Problemdiskussion

Den militära professionen är komplex och karakteriseras av specifika krav och kompetenser, särskilt inom hantering och organisering av våld. Denna specialisering innebär ett ansvar att använda våld inom samhällets lagstadgade ramar och att verka inom en byråkratisk struktur. Centrala aspekter av den militära professionen inkluderar militär expertis och ansvar för samhällsskydd, vilket kräver disciplin, självkontroll och etiska överväganden. En stark kåranda och en kollektiv yrkesidentitet stärks genom gemensamma erfarenheter och utbildning, vilket formar en enhetlig syn på yrkesrollen. Yrkesetik och professionalism genomsyrar arbetet och framhäver det militära yrket som ett kall, präglad av plikt känsla. Den militära professionens legitimitet grundar sig i ett samhällsförtroende och en tydlig rollfördelning mellan stat och militär (Ledberg, 2019, ss. 18-22).

Forskningen inom krigsvetenskap fokuserar bland annat på användningen av militära medel, professionens utmaningar och krigföringsförmågor (Weissmann, 2019, s. 2). Under det senaste årtiondet har intresset för den militära professionen ökat markant, med studier som belyser dess centrala aspekter. Exempelvis har Berndtsson (2021) genomfört en kvalitativ studie om svenska officerare och deras syn på Försvarsmaktens "Vår militära profession". Tillberg (2021) har å sin sida undersökt den svenska officerens roll och behovet av ökad professionalism, med fokus på officerens dubbla roller som "krigare" och "administratör" och betydelsen av att integrera teori och praktik i utbildningen. Officerare, som bärare av militär expertis, är centrala för utvecklingen av den militära professionen och bidrar därigenom till att stärka Försvarsmaktens krigföringsförmåga.

"Försvarsmakten som en militär organisation kräver en militär professions expertis för att nå operativ effekt." (Försvarsmakten FMSI Å1, 2015, s. 7)

Militär expertis definieras som förmågan att organisera, leda och använda våld, vilket kräver både teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet. I professionsforskningen framhålls att denna expertis går utöver mekanisk skicklighet och omfattar komplex planering

och organisering av våldsanvändning. För officerare innebär detta en kompetens som integrerar både strategisk ledning och praktisk hantering, där särskild vikt läggs vid att förena teori och praktik (Ledberg, 2019, s. 57).

Krigföringsförmåga enligt Försvarmakten är den samlade förmågan att föra krig, bestående av konceptuella, moraliska och fysiska faktorer (MSD, 2022, s. 16). Den illustreras som en så kallad "pelarmodell" där de tre faktorerna bär upp den samlade krigföringsförmågan. Dufberg (2005, ss. 33-35) argumenterar för att pelarmodellen är pedagogisk men för enkel för att fånga de komplexa sambanden mellan dessa faktorer, som i verkligheten är beroende av och påverkar varandra. Exempelvis kan moralen stärkas av tilltro till krigsmateriel, medan konceptuella faktorer kan påverka utformningen av de fysiska resurserna. Dufberg (2005, ss. 33-35) menar därför att krigföringsförmågan snarare bör förstås som ett samspel mellan dessa faktorer, vilket beskrivs av militärteoretiker som Sun Zi, Carl von Clausewitz, Henri de Jomini och Mao Tse-Tung.

Genom att se krigföringsförmåga genom Brante (2009) professionsteori kan de konceptuella, fysiska och moraliska faktorerna i Militärstrategisk Doktrin (MSD) relateras till kärnaspekter av en profession. Konceptuella faktorer speglar det abstrakta och strategiska tänkandet som är centralt i en profession. Moraliska faktorer knyter an till professionens etiska grund och förtroende, där vilja och ledarskap är avgörande. Fysiska faktorer, såsom personal och materiel, representerar yrkespraktiken och de konkreta resurserna.

Det vetenskapliga problemet är att vi idag saknar insikter om svenska officerares upplevelser av den militära professionen och synen på krigföringsförmåga efter internationell tjänstgöring. I och med Sveriges ökade integration i Nato ställs nya krav på samarbete och anpassning, vilket gör det nödvändigt att förstå hur internationella erfarenheter kan omsättas till praktisk nytta. Utan en sådan förståelse riskerar viktiga lärdomar från internationella uppdrag att gå förlorade, vilket kan hindra Försvarmaktens utveckling av den operativa förmågan och den militära expertisen.

Syfte

Studien syftar till att undersöka svenska officerares erfarenheter och upplevelser av militär profession och krigföringsförmåga efter internationell tjänstgöring. Därtill syftar studien att undersöka om det föreligger skillnader i synen på krigföringsförmågan utifrån olika typer av internationella tjänstgöringar.

Frågeställningar

För att uppnå syftet med studien ställs följande frågeställningar:

Huvudfrågeställning:

- ***Hur upplevs den militära professionen och i förlängningen krigföringsförmågan, efter internationell tjänstgöring bland svenska officerare?***

Kompletterande frågeställning:

- ***Föreligger det någon skillnad i synen på krigföringsförmåga bland svenska officerare, utifrån olika typer av internationella tjänstgöringar?***

Avgränsning

Studien avgränsar sig till officerare på nivåerna OF3 och OF4 med internationell tjänstgöringserfarenhet, vilket framgår i metodkapitlet. Yrkesgruppen officerare definieras här synonymt med officersprofessionen, som i sin tur utgör grunden för den militära professionen. Studien syftar inte till att jämföra eller värdera begreppen "profession" och "krigföringsförmåga", utan att undersöka officerarnas upplevelser och uppfattningar av dessa. Fokus ligger således på officerarnas subjektiva perspektiv på dessa fenomen.

2. Tidigare forskning

Den tidigare forskning som presenteras i denna studie omfattar vad författaren anser vara relevant inom profession och krigföringsförmåga. Vissa delar kan framstå som ålderstigna, men är högst relevanta då de fortfarande används och refereras till i aktuell forskning.

Profession

Samuel P. Huntington definierar en profession som en grupp baserad på expertis, ansvar och korporativitet, där militärens professionella kompetens bygger på vetenskaplig och teknisk kunskap för att hantera våld och skydda statens säkerhet (Huntington, 1957, ss. 8-13). Morris Janowitz framhäver att militär profession även innefattar demokratiska värderingar och medborgarskap, och att militär professionalisering bidragit till demokratins utveckling och stärkt samhällsdeltagande (Janowitz, 1976, ss. 187-192).

Alvesson (1993, ss. 998-1000) ifrågasätter traditionella yrkesdefinitioner som betonar autonomi och moralisk överlägsenhet och föreslår i stället begreppet "kunskapsintensiva organisationer" för att betona yrkens verkliga samhällsroll. Brante (2009, s. 25) föreslår en tid- och kulturoberoende definition av professioner som bygger på vetenskaplig sanning, vilket gör dem unika som "sanningens regimer" (Brante, 2011, s. 19). Han menar dock att definitionerna ofta är vaga och politiskt laddade, vilket försvårar praktisk användning (Brante, 2009, ss. 16-17), en ståndpunkt som även (Ledberg, 2019, ss. 14-17) delar.

En svensk studie från 2013 undersökte civil-militära relationer och hur utbildningsreformer under 25 år påverkat officerarnas militära profession. Studien utgår från Huntingtons och Janowitzs begrepp om objektiv och subjektiv kontroll (Hedlund, 2013, ss. 135, 137-138). Hedlund menar att under perioder av allvarliga yttre hot, som under kalla kriget, ökade den objektiva civila kontrollen, vilket gav militären större autonomi att utveckla sin professionella kompetens. Efter Berlinmurens fall, när hotet från krig och terrorism minskade, ökade den subjektiva civila kontrollen, vilket innebar att civila värderingar, normer och akademiska krav integrerades mer i militären. För att hantera nya globala säkerhetshot, som terrorism och internationella insatser, har den svenska militären behövt stärka samarbetet med andra länder, vilket kräver en objektiv kontroll med fokus på funktionella behov (Hedlund, 2013, ss. 149-150).

I en studie av Berndtsson (2021) med svenska officerare, framkom behovet av att stärka professionens status. Där framkommer att många officerare uttrycker oro över byråkratisering och en ökad betoning på akademiska kvalifikationer, vilket anses minska fokus på praktiska militära färdigheter (Berndtsson, 2021, ss. 43-45). En del av officerskåren anser att "vår militära profession" skapar friktion, och de menar att inkluderingen av civila urvattnar deras yrkesidentitet och kärnkompetenser (Berndtsson, 2021, ss. 43-45).

Ydén (2021, s. 166) framhåller att begreppet "den militära professionen" har blivit alltmer etablerat inom den svenska Försvarsmakten, under det senaste decenniet, även om det först blev allmänt använt år 2016. Samtidigt har officersutbildningen akademiserats, vilket lett till kritik om att utbildningen blivit för teoretisk och inte möter de praktiska kraven inom officersyrket (Ydén, 2021, ss. 168-169). Det har också uppstått en debatt om huruvida en enhetlig utbildning kan tillgodose behoven inom olika försvarsgrenar som armén, marinen och flygvapnet (Ydén, 2021, ss. 169-170).

Vidare argumenterar Ydén utifrån tidigare forskning, att utbildning, träning och simuleringar erbjuder en kontrollerad miljö, där handlingar är separerade från verkliga konsekvenser, vilket möjliggör övning utan risk för misslyckande (Ydén, 2021, ss. 173-174). Det gör det dock svårare att bedöma verklig professionalism, eftersom simulerade handlingar inte leder till samma konsekvenser som verkliga situationer (Ydén, 2021, ss. 173-174). Erfarenheter från verkliga operationer, där handlingar har verkliga konsekvenser, erbjuder mer värdefullt lärande än simulerad träning (Ydén, 2021, ss. 173-174). Professionalisering inom militären innebär att koppla samman praktik med metodutveckling för att nå expertkunskaper, detta med stöd av akademisk forskning (Ydén, 2021, ss. 173-174).

Tidigare forskning visar att den militära professionen är dynamisk och har anpassats till samhällets förändringar. Traditionella perspektiv, som Huntington och Janowitz, lever kvar och inspirerar modern forskning, men har utmanats och nyanserats av senare studier. Under det senaste decenniet har diskussionen om den militära professionen intensifierats, vilket kan kopplas till officersyrkets ökade akademisering samt förändringar i officerarnas roll och status inom Försvarsmakten och samhället.

Krigföringsförmåga

Begreppet krigföringsförmåga har olika benämningar, så som *fighting power* (Van Creveld, 1982), *combat power* (Vego, 2008) och *military power* (Biddle, 2006), beroende på den teoretiska utgångspunkten. Både i Sverige (MSD, 2022) och internationellt (UK Ministry of Defence, 2022), (NATO, 2022) baseras beskrivningen av krigföringsförmåga till stor del på J.F.C Fullers teori om *fighting power* (Fuller, 2012).

Stephen Biddle argumenterar i *Military Power* att seger på moderna slagfält främst beror på kombinerade vapenoperationer och militär skicklighet, snarare än teknologisk eller numerär överlägsenhet. Han kritiserar USA:s överbetoning av teknologi och menar att taktisk utbildning och professionell kompetens är avgörande. För att vinna krävs en militär styrka som balanserar både mänskligt och materiellt kapital, där effektivitet uppnås genom att utbildade soldater och officerare koordinerar olika militära enheter (Wirtz, 2006).

Fedorchak (2024, ss. 4-11) introducerar begreppet "*resilient fighting power*" som en kombination av traditionell krigföringsförmåga och resiliens, vilket betonar militärens kapacitet att återhämta sig och bibehålla effektivitet trots påfrestningar. Detta inkluderar tre huvudelement: en konceptuell komponent (doktriner och anpassning till nya hot), en fysisk komponent (personal, utrustning och logistik) samt en moralisk komponent (moralen och ledarskapet inom trupperna) (Fedorchak, 2024, ss. 5-9). Fedorchak (2024, ss. 10-11) kopplar denna resiliens till det ukrainska samhällets motståndskraft och internationellt stöd, vilket har stärkt Ukrainas förmåga att hantera intensiva krigsförhållanden.

Krigföringsförmåga, även kallad *fighting power* eller *combat power*, är ett mångfacetterat begrepp som beskriver militärens kapacitet att effektivt bedriva strid. Enligt tidigare forskning bygger denna förmåga på en kombination av operativ skicklighet, samordning av olika militära enheter, och resiliens mot påfrestningar. Fedorchak (2024) betonar dessutom vikten av att balansera fysisk styrka, doktrinär anpassning, och moralisk ut hållighet för att säkerställa långsiktig effektivitet, vilket är särskilt tydligt för Ukraina.

Studiens bidrag

Sammanfattningsvis finns det ett relativt stort antal studier om den militära professionen, men färre svenska studier om officerare och deras profession. Forskningen har ofta haft ett historiskt perspektiv snarare än att fokusera på nutida utmaningar för officersprofessionen (Ledberg, 2019, s. 173). Det saknas kvalitativa studier som undersöker svenska officerares erfarenheter och upplevelser av militär profession och krigföringsförmåga efter internationell tjänstgöring. Denna studie kan därför bidra till forskningen inom detta område.

3. Teoretisk referensram

Denna studie baseras teoretiskt på Thomas Brantes alternativa definition av profession, vald för sin moderna ansats och förmåga att mäta respondenternas upplevelser av professionen. Krigföringsförmågan definieras enligt Försvarmaktens beskrivning, och Fullers teori om Fighting Power används som teoretisk grund, då den ligger nära definitionen i Militärstrategisk doktrin (MSD).

Krigföringsförmåga

Krigföringsförmåga definieras som den samlade förmågan att föra krig. Det är en kombination av konceptuella, fysiska och moraliska faktorer som tillsammans bildar en helhet (MSD, 2022, ss. 16-18).

J. F. C. Fullers teoretiska grundbegrepp "*fighting power*" kan beskrivas som en tredelad princip, där Fuller menar att detta genomsyrar all existens. Fuller beskriver en ideal militär organisation som balanserar tre ömsesidigt beroende sfärer: den moraliska, konceptuella och fysiska sfären. Ingen av faktorerna är överordnad de andra; istället kompletterar och förstärker de varandra (Fuller, 2012, ss. 51, 57-58, 61, 146).

Den moraliska sfären är komplex och innefattar kamratskap, pliktkänsla och uthållighet. Soldater behöver disciplin och hög moral för att motstå rädsla och hålla linjerna, samtidigt som ledarskap blir allt viktigare i modern krigföring. Fuller argumenterar att disciplin grundad på rädsla är ineffektiv, då den hämmar initiativ och kreativitet, vilket kan utnyttjas av en intelligent fiende (Fuller, 2012, ss. 116, 185, 307-308).

I den konceptuella sfären är idéer centrala. Fuller ser krig som en kamp mellan idéer där aktören med de bästa idéerna effektivt utnyttjar sina resurser och segrar. Förnuft och förståelse av orsakssamband möjliggör proaktiva handlingar snarare än reaktiva svar (Fuller, 2012, ss. 94, 184).

Den fysiska sfären representerar de mest påtagliga aspekterna av krig, inklusive förstörelseförmåga och tre avgörande element: skydd, offensiva åtgärder och rörelse. Dessa element är oskiljbara och ömsesidigt beroende. Rörelseförmåga kan exempelvis användas både offensivt och defensivt, medan skydd kan bestå av pansar eller fortifikationer (Fuller, 2012, ss. 144-152, 219).

Profession

Professioner är yrken som baseras på vetenskaplig forskning och spelar en central roll i kunskapssamhället. Professionerna anses ha en viktig integrativ funktion i samhället, vilket innebär att de hjälper till att skapa en enhetlig och fungerande struktur i samhället genom sitt arbete och sin expertis. Professioner bygger sin auktoritet på vetenskaplig kunskap (Brante, 2009, ss. 15-16).

"Professionella yrken är i något avseende organiserade, relativt autonoma bärare och förmedlare av samhällsligt sanktionerade, abstrakta kunskapssystem som ger dem förmågan att utföra handlingar som uppfattas som svåra, skickliga och värdefulla av allmänheten/klienten." (Brante, 2009, s. 28)

Brante (2009, ss. 25-29) "alternativa" definition av en profession betonar fem centrala egenskaper:

Abstrakt kunskap: fokuserar på den typ av kunskap som en profession besitter. Denna kunskap är teoretisk och har en hög grad av abstraktion, vilket gör det möjligt för professionen att utveckla och hantera nya problem och utmaningar inom sitt fält.

Osäkerhet/risk relation: handlar om hur professioner hanterar osäkerhet och risk. Det beskriver balansen mellan teknikalitet i kompetens och osäkerhet, där professionen förväntas kunna hantera det okända och komplexa på ett sätt som inger förtroende hos klienter och samhället: *"Om kvoten är för hög innebär det en alltför hög osäkerhet; professionen i fråga brister i prestanda och kommer inte att kunna skapa förtroende för sin verksamhet. Om kvoten blir för låg, verksamheten är mekanisk och lätt kan läras ut så kan den också lätt övertas av andra yrkesgrupper eller utföras av lekmän." (Brante, 2009, s. 27).*

Förtroende: betonar vikten av förtroende inom professioner. Förtroendet byggs på allmänhetens uppfattning om yrkets svårighet, dess värde för samhället. Även den yrkesintegritet och diskretion som professionella uppvisar. Förtroende är avgörande för att upprätthålla professionens status och relationen till kollegor och samhället i sin helhet.

Utbytbart: utbytbartheten inom en profession innebär att dess medlemmar kan ersätta varandra i vissa roller, tack vare deras gemensamma utbildning och kompetens. Det skapar sammanhållning och en solidaritet inom yrkesgruppen.

Tillgångspunkt: betonar professionens roll som förmedlare av kunskap. Professionella fungerar som en länk, som förmedlare av komplexa, abstrakta kunskapssystem till allmänheten (eller klienten), vilket ger dem en särskild status och auktoritet i samhället.

Genom att dela upp definitionen i dessa fem områden framhävs olika aspekter av vad som gör ett yrke till en profession, och varför vissa yrken får en särskild status och trovärdighet i samhället (Brante, 2009, ss. 25-29).

Därutöver beskriver Brante andra faktorer som är viktiga kännetecken för professionen så som; *Autonomi*: innebär att professionella har friheten att fatta självständiga beslut inom sitt expertisområde och att dessa beslut genomförs utan extern påverkan eller inblandning. " *Exempelvis lär inte en hälso- eller socialminister försöka styra en hjärnkirurgs arbete vid operationsbordet,...*"(Brante, 2009, s. 27) men även; *Organisation*: Professioner är organiserade på olika sätt, ofta beroende på nationella och historiska faktorer. Det kan vara hierarkiska, vertikala eller horisontella beroende på hur professionen har utvecklats i sin specifika samhällskontext.

I den här studien är det kategorin officerare som ingår i den militära professionen. Författaren av denna studie anser att en profession inte kan gälla alla personalkategorier, även om Försvarsmakten inte valt att göra detta ställningstagande (Försvarsmakten FMSI Ä1, 2015, s. 7).

4. Metod

Studiens praktiska tillvägagångssätt beskrivs i kapitlets ingående delar tillsammans med en avslutande del som bland annat omhändertar tillförlitligheten och reflexiviteten samt etiska överväganden.

Forskningsdesign

Utifrån den här studiens problemformulering, syfte och forskningsfrågor har författaren valt en kvalitativ ansats. I denna forskningsansats är fokus främst på att skapa en djupare förståelse snarare än att generalisera. Syftet är att förstå respondenternas upplevelser och skapa mening och förståelse för deras subjektiva perspektiv i den sociala verkligheten som återges (Bryman & Nilsson, 2018, s. 61). Därför genomfördes insamlingen av empiri genom semi-strukturerade intervjuer. Tematisk analys användes som analysmetod för att identifiera mönster i empirin (Braun & Clarke, 2006).

Operationalisering

För formning av intervjufrågor och analys av empiri, används begreppen profession och krigföringsförmåga i den här studien, enligt nedan två operationaliseringsmatriser. Dessa begrepp operationaliseras så dessa två abstrakta teoretiska begrepp kan förvandlas till observerbara och mätbara enheter (David m.fl., 2016, ss. 27-28, 116, 186).

Operationaliseringsmatris Krigföringsförmåga baserad på MSD (2022)

Nyckelorden och fraserna i Tabell 1 används för att fånga respondenternas syn på krigföringsförmågan efter utlandstjänst.

<i>Konceptuella faktorer</i>	<i>Fysiska faktorer</i>	<i>Moraliska faktorer</i>
<ul style="list-style-type: none">• Reflekterar sättet att tänka.• Sättet att föreskriva handling baserat på förståelse, kunskap, doktrin, standarder och lagrum.• Sättet att skapa ordning och struktur.	<ul style="list-style-type: none">• Reflekterar stridskrafternas fysiska tillgångar i form av:<ul style="list-style-type: none">○ personal○ materiel○ infrastruktur.	<ul style="list-style-type: none">• Reflekterar mänskliga egenskaper som:<ul style="list-style-type: none">○ vilja○ mod○ tålighet○ anda○ ledarskap○ utbildning○ övning och träning○ etik & moral⁴

TABELL 1: Krigföringsförmågor

Referens: (MSD, 2022, s. 16)

⁴ Författarens egna tillägg till de moraliska faktorerna.

Operationaliseringsmatris Profession baserad på Brante (2009)

Brante (2009, ss. 25-29) fem centrala egenskaper utgör grunden för de teman som undersöks i studien. Författaren har dessutom valt att inkludera Brantes (2009) definition av autonomi i analysen, eftersom den egenskapen framkom i empirin. Beskrivningen i Tabell 2 används flexibelt för att fånga respondenternas syn på profession.

<i>Centrala egenskaper</i>	<i>Beskrivning & Tillämpning</i>
Abstrakt kunskap	Professioner besitter specialiserad kunskap som är abstrakt och generaliserbar, vilket gör dem kapabla att hantera och inkorporera inom nya och komplexa problemområden.
Osäkerhet/Risk	Professioner opererar i områden där kunskap och erfarenhet möter hög osäkerhet, vilket gör att yrkesutövarna betraktas som kompetenta att minimera risker på ett sätt som lekmän inte kan.
Förtroende	Professionen bygger på allmänhetens förtroende för dess unika kompetens och integritet, vilket legitimerar dess inflytande och förmåga att fatta beslut å samhällets eller individers vägnar.
Utbytbart	Professionella ses som del av en kollektiv enhet där alla medlemmar har likvärdiga kunskaper och färdigheter, vilket skapar en solidarisk struktur och gör enskilda individer utbytbara.
Tillgångspunkt	Professionella fungerar som bryggare till avancerade kunskapssystem, vilket gör dem till nyckelpersoner som öppnar tillgång till kunskap som annars vore otillgänglig för allmänheten.
Autonomi	Professionen har ett mått av självbestämmande och frihet från yttre påtryckningar, vilket låter dem tillämpa sin expertis oberoende av direkta instruktioner från utomstående.

TABELL 2 Professionsegenskaper
Referens: (Brante, 2009, ss. 25-29)

Urval

Studien använde ett målstyrt urval för att säkerställa att respondenterna uppfyllde relevanta kriterier. Trots författarens försök att inkludera en kvinnlig officer, fanns ingen tillgänglig under vecka 37, 2024. Urvalet av officerare identifierades genom författarens kontaktnät.

De 10 respondenterna bestod av officerare på graderna OF3 till OF4, samtliga män i åldern 42–59 år, från Armén, Flygvapnet, Marinen och Högkvarteret. Antalet missioner varierade från 2 till 8. Respondenterna delades in enligt följande:

- R1 och R2: Hade genomfört 2–3 truppmissioner (ca 6 månader per mission).
- R3 till R5: Hade genomfört 3–5 missioner, varav minst en truppmission och en FN-observatörsmission (ca 12 månader).
- R6 till R10: Hade genomfört 3–8 missioner, inklusive minst två truppmissioner och minst en Nato/EU-stabstjänstgöring om minst två år.

Det målstyrda urvalet valdes för att:

- Skapa en nyanserad bild av internationell tjänstgöring inom Försvarsmaktens officerskår,
- säkerställa representativitet inom officerskåren,
- ge bredd och djup i kompetens, och förståelse för Försvarsmakten som organisation,
- representera den kategori av officerare som ofta tjänstgör i stabstjänster inom Nato/EU,
- möjliggöra analys av likheter och skillnader mellan olika tjänstgöringstider.

I praktiken innebär detta att officerare som tjänstgjort upp till sex månader ofta arbetat på bataljonsnivå i insatsområden, medan de som tjänstgjort ett år har tjänstgjort som FN-observatörer. De som har tjänstgjort omkring tre år har oftast haft stabstjänster på operativ och/eller strategisk nivå, vilket innebär att urvalet täcker en bred variation av erfarenheter.

Författaren anser att dessa urvalskriterier gör respondenterna väl lämpade att besvara intervjufrågorna och studiens forskningsfrågor. Intervjuguiden omfattade en bakgrundsbeskrivning av militär profession och krigföringsförmåga samt studiens syfte, tillsammans med huvudfrågor (bilaga 1) för intervjuerna. Populationsstorleken sattes initialt till minst 6 intervjuer (2 från varje kategori), men utökades till 10 för att säkerställa empirisk mättnad, vilket uppnåddes.

Litteratur och datainsamling

Litteratursökning för denna studie har framför allt skett via Anna Lindh-bibliotekets sökmotor Primo och med hjälp av Booleska sökkriterier. Vetenskapliga artiklar (Peer-Reviewed) ingick i sökkriterierna. Referenslistor bland tidigare forskning gav relevanta uppslag för fortsatt läsning. AI sökmotorn reasearchrabbit.com gav en bra överblick för urval av litteratur och hänvisningar. Huvuddelen av de vetenskapliga artiklarna har värdet 1 på Norska listan. Google och Google scholar möjliggjorde breda sökområden. Sökorden har varit: Profession, militär, krigföringsförmåga och kombinationer av dessa, på svenska och engelska.

Frågorna i intervjuguiden låg till grund för de semi-strukturerade intervjuer som genomfördes via telefon, digitalt och fysiskt. Frågorna är utformade som i huvudsak öppna frågor för att möjliggöra djupare svar och fånga respondenternas egna upplevelser och tankar (Bryman & Nilsson, 2018, s. 260).

Intervjuerna varade mellan 41 och 110 minuter. Den första intervjun genomfördes som en pilotintervju, där de främsta lärdomarna var att inleda varje frågetema med en kort beskrivning baserad på Brante (2009) för att ge kontext åt frågornas utformning. Pilotintervjun visade att frågorna var möjliga att besvara, även om de uppfattades som breda i sin utformning.

Analysmetod

Med stöd av Bryman och Nilsson (2018, ss. 702-709) beskrivning av tematisk analys, valde författaren att tillämpa Braun och Clarke (2006) tematiska analys på ett mer flexibelt sätt genom att följa de grundläggande principerna men anpassa dem för att bättre passa forskningsfrågorna och empirin. Processen är tydligt rekursiv, där empirin har brutits ner i mindre delar genom en kontinuerlig växling fram och tillbaka i materialet, vilket beskrivs i tillvägagångssättet nedan (Braun & Clarke, 2006, ss. 86-87).

I Tabell 3 beskrivet tillvägagångssätt, och delsteg nr. 8 upplevdes att de teman som framkommit kunde återknytas till Brante (2009) fem områden. Empirin redovisas därför som Tema 1 till Tema 5 av professionsbegreppet.

Analysmetodens delsteg har utökats utifrån Braun och Clarke (2006) med dels, ett delsteg som nedan benämns "4 snabbgenomgång" för att få ökat djup i respondenternas beskrivningar. Därtill har delsteget för att analysera likheter och skillnader mellan respondentgrupperna och krigföringsförmågan inkluderats. Nedan beskrivs och redovisas fler delsteg, men processen överensstämmer med Braun och Clarke (2006).

Steg	Beskrivning
1. Intervjuer	Inspelning, stödanteckningar av varje intervju
2. Transkribering	Transkribering med verktyget aTrain (högsta noggrannhet)
3. Genomgång av transkriberade intervjuer	Lyssnar igenom varje intervju, korrigerar transkriberad text. Markerar viktiga stycken i texten kopplingar till: profession, krigföringsförmågan, övrigt budskap. Semantiskt innehåll.
4. Snabbgenomgång	Lyssnar igenom samtliga intervjuer på 1,5 gånger hastigheten. Letar efter "det som inte sägs" och den djupare meningen av respondentens återgivning. Latent innehåll.
5. Skapar översikt	Sammanställer för överskådlighet det semantiska och det latent innehåll från respondenterna.
6. Söker efter teman	Extraherar "koder" från respektive respondent ur varje fråga och område. Bryter ner till underteman.
7. Granskar teman	Utarbetar teman utifrån föregående steg. Omformulerar, bryter ner och slår samman tematiska områden.
8. Definiera teman	Återgår till tidigare steg för att kontrollera relevansen av valda huvudteman.
9. Sammanställning	Sammanställer empirin utifrån tidigare gjorda delsteg, för tema 1 till tema 5.
10. Identifierar skillnader och likheter	Identifierar skillnader och likheter mellan respondentgrupperna R1 och R2, R3 till R5 samt R6 till R10 kopplat till krigföringsförmåga. Återgår till transkriberat material och inspelningar för att urskilja nyanser i svaren.
11. Analys	Genomför analys mot Krigföringsförmåga och Brante (2009).

TABELL 3 Tillvägagångssätt för analysmetod

Analysen utgår från det som beskrivs i operationaliseringen samt det som beskrivs i Tabell 4 specifikt för profession.

Brante (2009)	Abstrakt kunskap	Osäkerhet/ Risk	Förtroende	Utbytbarhet	Tillgångspunkt	Autonomi
Tema	Tema 1	Tema 2	Tema 3	Tema 4	Tema 5	-
Ingår i analysen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

TABELL 4 Analys av professionsegenskaper

Etiska överväganden

Studien har genomförts enligt Vetenskapsrådets riktlinjer för god forskningssed (Vetenskapsrådet, 2017, ss. 8-9) De fyra centrala principerna – sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet, har följts för att skydda intervjupersonernas integritet (Vetenskapsrådet, 2017, ss. 40-41).

Försvårshögskolans standardiserade samtyckesblankett godkändes av kursens examinator innan intervjuerna påbörjades. Dagen innan intervjutillfället skickades samtyckesblankett och intervjuguide via e-post till de respondenter som tackat ja till att delta. Samtliga intervjuer följde intervjuguiden, med utrymme för individuella uppföljningsfrågor, och alla respondenter godkände samtyckesblankettens innehåll. Intervjuerna spelades in efter att samtycke inhämtats, vilket möjliggjorde en noggrann återgivning i transkriberingen. Endast författaren har haft tillgång till det insamlade materialet.

Författaren bedömer därför att studiens etiska principer, inklusive krav på konfidentialitet, samtycke, information och nyttjande, har följts i enlighet med Bryman och Nilsson (2018, ss. 170-172).

Reflektion angående tillförlitlighet, äkthet och reflexivitet

Att undvika personliga värderingar är en utmaning för forskare, genom att följa samhällsvetenskapliga metoder och Vetenskapsrådets riktlinjer blir forskaren påmind om vikten av att skilja sina egna värderingar från respondenternas tolkningar och upplevelser (Bryman & Nilsson, 2018, ss. 64-65). Å andra sidan är det min roll som författare att analysera fynden på ett djupare plan, att lyssna på det som sägs och det som inte sägs. Genom att tolka respondenternas utsagor kan det sättas i ett större sammanhang. Kvalitativa studier med semistrukturerade intervjuer är svåra att replikera på grund av deras djup och de varierande aspekter som respondenterna lyfter fram. Ett begränsat urval och svårigheter att generalisera resultaten är typiska utmaningar med kvalitativa metoder. En djupare förståelse för upplevelser, skulle vara svårare att fånga i en kvantitativ studie (Bryman & Nilsson, 2018, ss. 484-485).

För att öka trovärdigheten i denna studie har författaren valt att spela in alla intervjuer och göra noggranna transkriberingar. Varje respondent har lyssnats på minst två, ibland tre gånger, för att få fram nyanser i deras svar (Bryman & Nilsson, 2018, s. 470). Ingen av respondenterna önskade se det transkriberade materialet, däremot skickas den färdiga studien till samtliga respondenter (Bryman & Nilsson, 2018, s. 467).

Även om respondenterna inte representerar hela Försvarmaktens officerskår, bedöms generaliserbarheten i resultaten vara stark, när det gäller allmänna upplevelser av internationell tjänstgöring och dess relation till krigföringsförmågan. Framför allt för officerare från OF3 och OF4, som kommer utgöra basen för internationella stabsbefattningar. Könstillhörighet hade troligtvis spelat en mindre roll förutsatt att de faller innanför respondenturvalskriterierna. Om urvalet hade inkluderat "*yngre officerare*"⁵ från Officersprogrammet hade utfallen sannolikt sett annorlunda ut. Det är dock i dagsläget mycket få inom Försvarmakten som har nått den nivå av kunskap och erfarenhet som krävs för tjänstgöring på högre strategisk och politisk nivå som har sin bakgrund i Officersprogrammet, det vill säga bland yngre officerare. Genom de tio intervjuer, som inkluderade officerare med olika internationella erfarenheter, har gemensamma mönster framträtt men även vissa skillnader, något som var väntat. Författarens ambition med studien var att ge en detaljerad beskrivning av forskningskontexten, så att läsaren kan bedöma om resultaten är överförbara till andra sammanhang (Bryman & Nilsson, 2018, ss. 467-468).

För att ge en rättvis bild av materialets pålitlighet har författaren strävat efter transparens i studien. Tidsmarginalen mellan färdigställandet av intervjuerna och slutlig inlämning, var två veckor. Detta medförde att ingen annan forskare medgivits tid för granskning av empirin. Detta kan betraktas som en nackdel för studiens pålitlighet. Omfattningen av materialet kopplat till tidigare forskning är begränsad, främst på grund av den tidsram som en högskolekurs på 15 poäng medför. Det etiska skyddet av respondenternas anonymitet har medfört att detaljerade bakgrundsbeskrivningar inte har inkluderats i studien (Bryman & Nilsson, 2018, ss. 469-470).

Författaren har reflekterat över sin roll och hur den kan påverka studiens process och resultat. Eftersom författaren själv är officer med erfarenhet av utlandstjänstgöring kan detta vara en fördel, då det ger en god förståelse för respondenternas beskrivningar. Samtidigt kan det innebära en nackdel genom att det kan leda till en viss risk för förutfattade meningar och bias i tänkandet. Genom att återgå till transkriberingen och ljudfilerna flertalet gånger anser författaren att det är respondentens beskrivning som återges. I analys och diskussionskapitlet ges utrymme för författarens egna tankar och tolkningar av respondenternas utsagor och dess relation till professionen, krigföringsför-

⁵ Yngre officerare handlar i huvudsak om en officer med få tjänstgöringsår. Det är alltså en person med relativt låg erfarenhet inom det militära yrket. Dessa individer har genomfört Officersprogrammet (OP).

mågan och betydelsen av internationell tjänstgöring i ett större perspektiv. Anonymiteten är en viktig aspekt, särskilt då officerare med internationell stabstjänstgöring är få, vilket gör det extra viktigt att beskriva empirin på ett sätt som inte avslöjar deras identitet. Författaren anser att om andra frågeställningar hade använts, eller om intervjuerna hade genomförts av någon annan som därmed hade ställt andra följdfrågor, kunde detta eventuellt ha påverkat resultatet på ett annat sätt (Bryman & Nilsson, 2018, s. 471).

5. Empiri och Analys

För att underlätta för läsaren och tydliggöra kopplingen mellan empiri och analys presenteras dessa tillsammans i samma kapitel. En tydlig observation från intervjuerna är att de flesta respondenter först relaterar till sina senaste erfarenheter, vilket gjorde att de tre identifierade "officersgrupperna" med olika erfarenhetsnivåer gav en tydlig indikation på skillnader i upplevelser och uppfattningar. Detta beskrivs närmare i nästa kapitel. Vid följdfrågor om respondenternas upplevelser framkom en bredare bild av olika perspektiv på professionen och dess relation till krigföringsförmågan.

TEMA 1 – Abstrakt kunskap

Det finns en gemensam uppfattning bland respondenterna om att deras teoretiska kunskaper, som erhållits genom i huvudsak svensk militär utbildning, i stor utsträckning har blivit bekräftade snarare än utvecklade under deras utlandstjänstgöringar. Huvuddelen av respondenterna upplever en hög kvalitet på de svenska militära utbildningarna (officersutbildning, kurser, missionsutbildning) som väl svarar upp mot behoven för att tjänstgöra utomlands. R5 och R3 betonar att den teoretiska bas de byggt upp under sin utbildning i Sverige har visat sig vara både relevant och effektiv i de internationella sammanhang de stött på:

Ja, det korta svaret är väl att jag tycker att mycket av de teorier som jag har läst om tidigare. Eller vissa av teorierna i alla fall. Att man har fått en bekräftelse eller befast vissa saker. Väldigt tydligt tycker jag det här med linjärt och icke-linjärt tänkande. Det har ju blivit otroligt påfallande att världen och kanske andra delar av världen där man har varit [...] Så det är nog att jag har fått erfarenheter som jag tycker jag kan koppla till de tankar eller det jag har läst tidigare på Stabsprogrammet [...] Med de verktygen så har jag lättare att ta till mig vad som händer och varför man gör på olika sätt. – R3

Samtidigt påpekar några respondenter, som R4 och R9, att deras teoretiska kunskaper har fördjupats under internationell tjänstgöring. Respondenterna (R4, R6-R10) lyfter fram hur dessa fått en mer holistisk förståelse för strategi, taktik och teknik. Dessa erfarenheter har även bidragit till att inte bara bekräfta utan också vidareutveckla deras teoretiska kunskaper. Respondenterna beskriver även hur teoretisk förståelse för Nato-strukturer och metoder har fördjupats genom praktisk erfarenhet:

Jag tycker att det handlar om att omsätta teori i praktik, och ibland kan det vara riktigt handgripligt. Erfarenheterna från internationella insatser har spelat en stor roll i det här, och på något sätt upplever jag att, jag verkligen har kunnat omsätta dem. [...] Genom detta har jag fått en djupare förståelse, särskilt när vi har kunnat analysera vad som fungerade bra eller dåligt i praktiken. Det var något jag uppskattade med den utbildningsfilosofi vi hade när jag gick utbildningen – vi växte successivt in i våra roller. [...]

Det akademiska kom när det var relevant för de uppgifter vi skulle lösa, och jag tror att det gav oss bättre förutsättningar att utveckla krigföringsförmågan. Det gav också en starkare grund för att hantera framtida utmaningar, även om det handlade om nationellt försvar. Vår utbildning var i huvudsak inriktad på detta. Den erfarenheten har varit en styrka för mig, både när jag arbetat i Nato stab och i bilateral stabsmiljö. – R10

När det gäller praktiska färdigheter upplever alla respondenter att internationell tjänstgöring har haft en positiv inverkan på deras militära yrkeskunskande. Även att det givit dem möjlighet att omsätta den utbildning de fått i Sverige i praktiken, i vissa fall under mer allvarliga förhållanden. R2, R4 och R6 understryker att deras praktiska färdigheter, särskilt inom beslutsfattande och riskhantering har förstärkts avsevärt genom deras deltagande i internationella uppdrag:

Det är avgörande att man är professionell i sin roll, särskilt när det gäller internationella insatser. Där handlar det inte bara om att vara teoretiskt förberedd, utan även om att ha praktiska färdigheter på plats. [...] Det är skillnad mot hemma, för där kan det handla om liv och död. Att vara samtränad och väl förberedd tillsammans med andra är viktigt. Men jag tror vi ligger rätt till i vår utbildning. Vi har fått en djupare insikt och förståelse för vad som krävs, och jag upplever att vi har lyckats anpassa oss på ett sätt som gör att vi verkligen gör rätt i vår utbildning och träning." – R4

Närmare hälften av respondenterna framhåller dessutom att deras ledarskapsförmåga har förbättrats genom de utmaningar de upplevt i internationella insatser. R7 uttrycker även att han har fått en stärkt förmåga att leda och planera verksamhet, ökad säkerhet och effektivitet i sitt arbete samt en utökad helhetsförståelse för militär verksamhet:

"I mitt fall har de teoretiska och praktiska kunskaperna smält samman på många sätt, särskilt eftersom jag under de senaste 15 åren mestadels har tjänstgjort i stabs- eller ledarskapspositioner. [...] Under internationella insatser genomför man både övningar och skarpa operationer i en frekvens som man inte upplever hemma. När det gäller att tillämpa teoretiska kunskaper inom stabstjänst, till exempel genom att använda planeringsmetoder eller hantera ärenden, har jag haft stor nytta av det. Den träning och erfarenhet jag har fått från internationella uppdrag har verkligen gett mig en hög grad av färdighet. [...] Det handlar inte så mycket om fredsadministration, utan snarare om att planera och analysera krigsuppgifter och krigsplanering, där jag har fått värdefulla kunskaper." – R7

Många av respondenterna uttrycker frustration över att de praktiska erfarenheter som erhålls under internationella insatser inte tas tillvara på ett strukturerat sätt när de återvänder till Sverige:

Vi drar inte nytta av erfarenheterna när vi kommer hem, för att ingen är intresserad. Det var absolut ingen som var intresserad. – R5

Denna frustration är delvis grundad i en upplevelse av att det saknas systematiska metoder och intresse från Försvarmakten att dra lärdomar från dessa erfarenheter, vilket leder till att viktiga lärdomar går förlorade men även motivationspåverkan bland respondenterna. R10 hävdar därtill att Försvarmakten som lärande organisation kan ifrågasättas:

Jag tycker att det har varit svårt att omsätta erfarenheterna från internationella insatser tillbaka till Försvarmakten. Det har funnits ett ganska svalt intresse från Försvarmaktens sida att ta tillvara på dessa lärdomar. [...] Jag upplever att Försvarmakten har gått bakåt när det gäller att vara en lärande organisation. Under perioden från mitten av 90-talet fram till omkring 2005 hade vi ett helt annat förhållningssätt. Då utvärderade vi systematiskt allt vi gjorde, genomförde förbandsvärderingar och liknande. Men det sker inte längre. – R10

Analys

Brante (2009) argumenterar för att en hög abstraktionsnivå i teoretiska kunskaper är nödvändig för att dessa ska vara tillämpbara i olika sammanhang, men varnar samtidigt för risken att denna nivå kan bli så hög att praktiska insikter går förlorade. Respondenternas upplevelser pekar på att den svenska militära utbildningen som de genomförde var balanserad, där teoretiska kunskaper är tillräckligt abstrakta för att vara användbara internationellt, även att det finns utrymme för att ytterligare fördjupa dessa kunskaper genom praktisk tillämpning.

Respondenternas erfarenheter visar hur deras praktiska färdigheter förstärks och införlivas av ny praktisk kunskap, genom att omsätta teoretisk kunskap i praktiken under skarpa situationer. Denna process förstärker inte bara deras tekniska färdigheter utan även deras förmåga att fatta beslut och leda under stress och oklarheter, vilket kan anses vara en viktig del för att upprätthålla en effektiv krigföringsförmåga.

Många respondenter påpekar bristen på systematisk uppföljning och integration av internationella erfarenheter. Detta kan tolkas som ett misslyckande för den svenska militära professionen att monopolisera nya kunskapsområden, vilket enligt Brante (2009) är avgörande för att upprätthålla och utveckla professionens status och funktion. Det är också nödvändigt för att effektivt kunna hantera nya och komplexa utmaningar.

Tema 2 – Osäkerhet/risk

Samtliga respondenter anser att de fattat beslut under osäkerhet, därtill uttrycker huvuddelen av respondenterna att deras förmåga till beslutsfattande under osäkerhet har förbättrats avsevärt utifrån erfarenheterna från internationell tjänstgöring. Dessa erfarenheter har stärkt deras förmåga till välgrundade beslut trots bristfällig information och osäkra förutsättningar. Även sitt ledarskap har utvecklats genom att prövas i realistiska situationer:

"Vi skulle ut på en gemensam operation och visste att det låg bomber längs vägen. Vi antog också att det fanns förberedda eldöverfall, vilket skapade en stor osäkerhet. Frågan var: ska vi åka eller inte? Vi hade en trovärdighet gentemot våra afghanska kollegor – varför skulle deras liv vara mindre värda än våra om vi valde att inte åka? I den situationen behövde vi väga osäkerheten mot risken. Osäkerhet fanns hela tiden. Jag hade den mest relevanta kunskapen eftersom jag var utbildad inom explosive ordnance disposal (EOD). [...] Men osäkerheterna i Afghanistan var mycket större än i Sverige, och konsekvenserna betydligt allvarigare." – R1

Mer än hälften av respondenterna anser sig fått en ökad förståelse för komplexa miljöer och en djupare kulturell förståelse. R3-R5 uttrycker en djupare förståelse för etiska och moraliska dilemman och vikten av att följa sin moraliska kompass:

Det finns olika typer av risker, menar jag. Vilka moraliska dilemman uppstår när man behöver fatta beslut om att göra något, samtidigt som man vet att det kan sluta hur som helst? [...] De moraliska aspekterna innebär också att livet kan stå på spel. Jag förstod detta tydligt i efterhand, när jag själv hotades för att jag försvarade en kvinna som arbetade i köket på min första teamsite. En annan observatör, från ett afrikanskt land, hade hotat att våldta henne. [...] När man är 30 mil ute i djungeln och bara tre personer på en teamsite, är det inte enkelt. Det finns ingen checklista att följa för hur man ska agera i en sådan situation. Man får i stället förlita sig på sin känsla och agera utifrån vad man kan stå för." – R3

Även om det finns gemensamma drag, upplever respondenterna vissa skillnader i hur deras erfarenheter uttrycks. R7 noterar att beslutsfattande i stabspositioner är mindre riskfyllt jämfört med beslut under truppinsatser, medan R1 har utvecklat en ökad tilltro till egen bedömningsförmåga snarare än att strikt följa procedurer. Den svenska militära kulturen är ofta präglad av en stark byråkrati, vilket kan hämma snabbt beslutsfattande, detta lyfts fram av hälften av respondenterna.

Respondenterna är eniga om att internationell tjänstgöring kräver större flexibilitet och snabbare beslutsfattande än vad som är fallet vid nationella uppdrag. Huvuddelen av respondenterna lyfter fram att, internationella miljöer ofta innebär en högre grad av osäkerhet och att snabba beslut måste fattas med begränsad information. R8 anser att inom Natostab är hantering av osäkerhet och risk mer effektivt, då det finns en tydligare mål-

orientering och en vilja att agera snabbt. Detta är något han anser att Sverige kan dra lärdom av för att förbättra sin egen militära effektivitet och beslutsfattande under osäkra förhållanden:

Kopplat till osäkerheterna som Nato-officer, handlar det mycket om att vara lojal mot Nato och inte dela för mycket med Sverige. Men som stabsofficer kvarstår alltid osäkerheten kring vad som är sekretessbelagt och vad som kan delas. Det var en av de största utmaningarna. – R8

Skillnaderna framträder tydligt i jämförelser mellan internationella och nationella uppdrag. R5 uttrycker frustration över den svenska "fredsskadan", som han menar: "leder till överdriven försiktighet jämfört med de högre risknivåer som hanteras internationellt. Den svenska metoden för riskhantering handlar ofta om riskminimering, medan internationella insatser kräver att man hanterar vad som är en acceptabel risk." Något som flera respondenter ansluter sig till. Alla framhäver betydelsen av kulturell förståelse i internationella operationer. R7 och R1 beskriver hur internationella uppdrag kräver en pragmatisk och flexibel approach. R2 kritiserar tydligt den politiska nivåns oförmåga att förstå militär verksamhet något som får konsekvenser i effektivitet och högre risker som följd.

Analys

Enligt Brante (2009) är professionella yrken bärare av kunskapssystem som tillåter dem att navigera i situationer med hög osäkerhet, där beslut ofta fattas utan all information tillgänglig. Detta är direkt överförbart på de situationer som beskrivs här ovan, där respondenterna, särskilt R1, måste fatta avgörande beslut trots stora osäkerheter som kan ha livsavgörande konsekvenser.

Brante (2009) betonar vikten av autonomi, där yrkesutövare ges frihet att fatta beslut baserat på sin expertis och kunskap. Respondenterna upplever denna autonomi genom att de inte bara fattar beslut utifrån regler och manualer, utan även utifrån sina egna erfarenheter och sin moraliska kompass. Detta framgår bland annat i R3 tidigare citat.

Beslutsfattande under osäkerhet är en av de centrala aspekterna av krigföringsförmågan. Erfarenheter av internationell tjänstgöring har stärkt respondenternas förmåga att fatta välgrundade beslut under osäkra förhållanden. Detta är ett exempel på hur de konceptuella och moraliska faktorerna inom krigföringsförmågan förbättras genom praktisk erfarenhet i internationella sammanhang.

Den konceptuella faktorn handlar bland annat om doktriner och procedurer, men i en internationell kontext framgår det att officerarna måste utveckla en större flexibilitet och pragmatism, något som R1 och R7 lyfter fram. Detta innebär att de inte enbart kan förlita sig på doktriner utan måste anpassa sitt beslutsfattande till den specifika situationen, vilket är en viktig del av den konceptuella förmågan.

De moraliska faktorerna spelar också en avgörande roll, särskilt i de etiska dilemman som R3 beskriver, där beslut påverkar liv och död, och där moraliska värderingar utmanas i extrema situationer. Officerarna lär sig att balansera risker och fatta beslut som inte alltid är enkla att rättfärdiga, men som måste överensstämma med deras moraliska kompass och professionella ansvar.

Tema 3 - Förtroende

Huvuddelen av respondenterna anser att deras förtroende för kollegor och ledare har stärkts genom internationell tjänstgöring, däremot påvisar huvuddelen ett betydligt starkare förtroende för de kollegor som genomfört internationell tjänstgöring i förhållande till de som inte har det. Mer än hälften lyfter fram att deras förtroende ökade genom gemensamma erfarenheter i skarpa situationer:

Förtroendet för kollegor och ledare kan snabbt stärkas, men också snabbt undermineras om fel beslut fattas. Marginalerna för att göra misstag är mycket mindre under skarpa uppdrag än under övningar hemma. - R7

Några respondenter anger även att arbetet i multinationella miljöer, har fördjupat förståelsen och samarbetet mellan kollegor från olika nationer, vilket ytterligare stärkt förtroendet. Därtill anser R7 att arbetet med kollegor och ledare från andra nationer innebär en stor variation i kompetensnivå, vilket kräver både ödmjukhet och flexibilitet. Detta gör att man måste anpassa sina förväntningar och samarbeta på ett sätt som främjar både förtroende och effektivitet.

R5 uttrycker oro över att den ökade fokuseringen på teoretiska kunskaper snarare än praktisk erfarenhet i utbildningen kan undergräva förtroendet för ledare. R9 reflekterar över hur förtroendet för ledare från andra nationer har ökat genom en ökad förståelse för deras arbetssätt och kultur:

Jag har förtroende för hur andra nationer agerar, och det handlar om att förstå varför de gör som de gör. Det är deras utbildning och strategi som ligger bakom deras agerande, och den insikten är viktig. Särskilt nu när vi går med i Nato, där många kommer att arbeta i multinationella staber. Då blir det avgörande att ha den förståelsen. - R9

Flera respondenter, upplever ett ökat förtroende för Försvarmaktens förmåga att hantera internationella krav, särskilt inom Nato. R4 och R7 uttrycker också ett ökat förtroende för Försvarmaktens förmåga att operera i internationella kontexter, men R4, R6, R10 noterar att det fortfarande finns utmaningar för att återfå den tidigare styrkan och förmågan som fanns på 90-talet, felaktig focus och byråkratisering är några aspekter som nämns:

Jag jämför den nuvarande uppdragstaktiken med den som användes när jag började min karriär och menar att det som nu kallas uppdragstaktik snarare är en form av kommandotaktik, där rädslan för att gå utanför ramarna har blivit mer påtaglig. -R10

Dock så anser några respondenter att Försvarsmakten har utvecklats positivt, särskilt i samband med Sveriges medlemskap i Nato, vilket har förbättrat interoperabiliteten och den övergripande krigföringsförmågan. R1 och R9 uttrycker oro över diskrepanser mellan hur Försvarsmakten agerar internationellt, med hur man övar nationellt:

Det kan i stället vara så att ledarskapet urholkas när man kommer hem till Sverige. Utomlands kan ledarskapet ofta vara enklare, eftersom det fokuserar på huvudtjänsten inom professionen. Hemma däremot begränsas ledarskapet av olika regler och föreskrifter, vilket kan hämma ens handlingsutrymme. – R1

Några respondenter kritiserar också den ökade fokuseringen på "mjuka frågor" inom Försvarsmakten i stället för att diskutera krigföringsförmåga och militär effektivitet.

Analys

Enligt Brante (2009) är förtroende centralt inom professioner, vilket upprätthålls genom integritet, diskretion och disciplin men även kollegialitet som tydligt kopplas till kompetens. Respondenterna betonar att deras förtroende för kollegor och ledare har stärkts genom internationella tjänstgöringar, särskilt för de kollegor som delat skarpa situationer med dem. Denna typ av förtroende bygger på gemensamma erfarenheter där osäkerhet och risk är närvarande, vilket överensstämmer med Brantes syn på att professioner. Brante poängterar att förtroende är kopplat till professionens förmåga att övervinna osäkerhet, och att detta förtroende kan undermineras om professionella gör misstag. En annan aspekt av förtroendet, som lyfts fram i Brantes teori, är den kollegiala solidariteten och hur förtroendet för hela professionen påverkas av samhörighet inom professionen.

Förtroende mellan kollegor och ledare, särskilt i multinationella kontexter, kan kopplas till de moraliska faktorerna, där samarbete, vilja, och mod är avgörande för att kunna agera effektivt i internationella operationer. Respondenterna beskriver hur deras förtroende har stärkts genom arbete med kollegor från andra nationer.

Denna fördjupade kulturella och strategiska förståelse är ett exempel på hur de konceptuella faktorerna inom krigföringsförmågan utvecklas genom internationella tjänstgöringar. Genom att arbeta i multinationella miljöer lär sig officerare att anpassa sina förväntningar och samarbeta på ett sätt som främjar effektivitet och förtroende.

R1 och R9 uttrycker oro över hur ledarskapet och förtroendet kan undermineras när man återgår till den nationella kontexten, där byråkratiska regler och föreskrifter begränsar handlingsutrymmet. Detta kan ses som en kritik mot hur de konceptuella fak-

torerna inom krigföringsförmågan, särskilt doktriner och regler, kan bli ett hinder för att upprätthålla förtroendet och den flexibilitet som är nödvändig i skarpa situationer.

När praktisk erfarenhet, som ofta är nödvändig för att hantera osäkerhet i skarpa situationer, nedprioriteras till förmån för teoretiska kunskaper, kan detta påverka professionens trovärdighet och förtroende negativt enligt Brante (2009).

Inom ramen för krigföringsförmågan är förtroende avgörande för att säkerställa en effektiv och trovärdig organisation. Detta gäller särskilt i internationella miljöer där interoperabilitet med andra nationer är nödvändig för samarbete och operationer.

Tema 4 – Utbytbarhet

Flera respondenter, rapporterar att deras förmåga att ersätta andra eller själva bli ersatta har stärkts genom erfarenheter från internationell tjänstgöring. Rotationer och överlämningar beskrivs som en naturlig del av Försvarsmaktens arbete, både i Sverige och internationellt, vilket stärker deras förmåga att snabbt anpassa sig till nya roller. Flera respondenter betonar betydelsen av noggranna överlämningar och förmågan att snabbt kunna sätta sig in i nya roller. Dessa erfarenheter har gjort dem mer medvetna om nödvändigheten av effektiv kommunikation och dokumentation, vilket säkerställer att viktig information överförs korrekt.

Hälften av respondenterna beskriver hur deras internationella erfarenheter har gett dem en bredare förståelse för militära roller, särskilt på stabsnivå. R9 påpekar dock att det är svårt att exakt värdera den internationella tjänstgöringens bidrag, däremot anser han att hans kompetens ökat betydligt, vilket gör honom bättre rustad för framtiden. Några respondenter upplever att utmaningar under internationell tjänstgöring har medfört en ökad trygghet som person, med större flexibilitet och därigenom kapabel att anpassa sig till olika roller. Några respondenter tar upp att internationell tjänst har ställt högre krav på ledarskapsförmågan, vilket ses som både en utmaning och en möjlighet till utveckling.

Några respondenter anger att internationell tjänst har förstärkt ansvarskänslan, men även att respondenterna upplever att deras roll som officer och synen på ansvar, har blivit mer komplex och omfattande efter internationell tjänstgöring:

Som jag ser det, speciellt nu när jag företräder den internationella strategiska/politiska nivån, men fortfarande är svensk, spelar jag en viktig roll. Jag har ett ansvar eftersom jag kan påverka beslut som får positiva konsekvenser för Sverige, både för försvarsindustrin och ekonomin. Det är ett stort ansvar och en förändrad roll, särskilt när man varit utomlands och byggt upp ett bredare kontaktnät. Efter en internationell tjänstgöring, särskilt i en stabsbefatt-

ning, känner man ett ökat ansvar. När jag kom tillbaka från Afghanistan hade jag ett annat tankesätt och ett större ansvarstagande, men det låg mer på den tekniska nivån. Nu handlar det om en politisk och strategisk nivå, vilket innebär ett helt annat tänkesätt, en annan roll och ett annat ansvar – även om ansvar finns på båda nivåerna, så är det på olika sätt." – R9

Mötet med andra kulturer och förståelsen för andra kulturer upplevs medföra en ökad stolthet att representera Sverige och Försvarmakten, något som framkommer hos mer än hälften av respondenterna:

"Jag arbetar i Försvarmakten, jag är officer. Och i den rollen blir jag inte längre bara R2 – jag representerar Försvarmakten. När uniformen åker på känns det som att jag blir en del av något större. Tidigare upplevde jag det inte på samma sätt, men jag tror att det har förändrats genom att jag har mött många från andra missioner, länder och kulturer. Man vet att man aldrig får en andra chans att göra ett första intryck, och då blir jag en representant för Sverige och Svenska Försvarmakten. Det handlar om att visa att vi är riktigt bra, och det ger mig en känsla av stolthet." -R2

R3 beskriver hur hans internationella tjänstgöring har ökat hans mognad och trygghet som ledare, vilket har gjort honom mer kapabel att fatta beslut:

Jag har utan tvekan växt som person genom dessa missioner. Jag känner mig tryggare och mer kapabel, samt förstå syftet med det vi gör på ett annat sätt än tidigare. Det handlar nog om en ökad mognad och insikt. [...] Jag tar mitt ansvar och kräver även ansvar från andra, men jag skulle aldrig utkräva ansvar från någon annan som jag inte själv är beredd att ta. [...] Kommunikation är också avgörande – både vad och hur man säger saker. – R3

På liknande sätt betonar R6 att hans internationella erfarenheter har gett honom en djupare insikt i hur politiska och strategiska beslut påverkar militära operationer, men även medvetenheten om de utmaningar som Försvarmakten står inför, såsom personal och materiel-försörjning.

Några respondenter betonar vikten av att överföra sina erfarenheter till kollegor med mindre erfarenhet. God kommunikation ses som en nyckel för kunskapsöverföring. R10 uttrycker frustration över att den operativa verksamheten ofta kvävs av byråkratiska processer och att kriget inte längre verkar vara i fokus inom organisationen.

Analys

Enligt Brante (2009) är utbyttbarhet en viktig komponent inom professioner, där varje professionell förväntas ha tillräcklig kompetens för att ersätta kollegor vid behov. Respondenterna framhäver att deras internationella tjänstgöring har stärkt deras förmåga att rotera mellan roller och snabbt anpassa sig.

Erfarenheten av internationella rotationer har också ökat medvetenheten om vikten av effektiv kommunikation och överlämningar, vilket är avgörande för att säkerställa att viktig information överförs korrekt. Detta stärker den konceptuella och moraliska delen av Försvarsmaktens krigföringsförmåga.

När det gäller ansvar, har flera respondenter beskrivit en fördjupad förståelse för sitt ledarskap och en ökad ansvarskänsla efter internationell tjänstgöring. Detta reflekterar en utvecklad professionell autonomi, där officerarna tar större ansvar på både taktisk och strategiska nivåer. R9:s upplevelse av att gå från taktiskt/tekniskt ansvar i Afghanistan till en strategisk roll visar hur internationell erfarenhet kan förändra officerens syn på sin roll och sitt ansvar, vilket förstärker kopplingen till krigföringsförmågan.

Vikten av att överföra kunskap till kollegor med mindre erfarenhet, något som stärker det kollegiala förtroendet inom professionen och bidrar till långsiktig utveckling av Försvarsmaktens förmågor.

Tema 5 - Tillgångspunkt

Samtliga respondenter anser att deras internationella erfarenheter bidrar till Försvarsmaktens krigföringsförmåga på ett ytterst påtagligt sätt, respondenterna lyfter fram olika aspekter på vilket sätt deras kompetens och erfarenheter bidrar. Alla respondenter upplever att internationella insatser givit: en bredare förståelse för den internationella komplexa miljön; fått mycket stor förståelse för diversifierade kulturer och innebörder; djupare förståelse för Sveriges roll i den globala kontexten; en bredare "verktygslåda" av kunskaper och färdigheter och förmågor som de endast varit möjlig via internationell exponering. Därtill utvecklat förmågan och förståelsen för arbete med ett språk som inte är modersmålet, samt utvecklat sociala relationsbyggande förmågor inom ett globalt nätverk.

R3 belyser en bredare förståelse för hur olika länders militära enheter fungerar som är avgörande för att kunna samarbeta effektivt och bidra till gemensamma operationer. Respondenter med stabserfarenhet (operativ/strategisk/politisk nivå) anser att de har en vital betydelse för dels förståelsen av Nato/EU, dels integreringen av Sverige och Försvarsmakten i Nato, allt ifrån försvarsplanering, materielanskaffning och stabsprocesser. R7 och R8 anser att deras erfarenheter efter tjänstgöring i Nato stab givit dem mycket kvalificerade kunskaper, något som gjort att Försvarsmakten numera aktivt nyttjar deras färdigheter och kunskaper på strategisk nivå:

Min internationella tjänstgöring har gett mig möjlighet att utvecklas både som yrkesman, ledare och person. Genom att exponeras för olika erfarenheter har jag blivit en bättre yrkesman, något jag inte tror jag hade kunnat uppnå enbart

genom att vara anställd hemma och öva eller gå utbildningar där. Den bredd av erfarenheter jag fått, med olika kulturer, organisationskulturer, ledarskapsstilar och hotnivåer, samt olika metoder att lösa problem, har gett mig fler verktyg som officer och ledare. Tack vare min internationella tjänstgöring ser jag mig nu som en tillgång för Försvarmakten och dess fortsatta utveckling. – R7

Flertalet respondenter har beskrivit behovet av långsiktig personalplanering för att möjliggöra bemanningen inom Nato över tid. När det gäller Sveriges förmåga att uppfylla sina åtaganden inom Nato, understryker alla respondenter, att internationell tjänstgöring oberoende av typ är avgörande för detta:

"De officerare som tjänstgör i staber utomlands blir bredare i sin kompetens och får en djupare förståelse. Nato är komplicerat, och det tar tid att lära sig. Det enda sättet att verkligen förstå Nato är antingen att jobba heltid med det i Sverige eller att arbeta med det på plats utomlands. Det är inget man kan läsa sig till. Du kan studera Nato hur mycket som helst, men det är genom att jobba med Nato och tillsammans med deras personal som du verkligen lär dig. Det kan vara både fantastiskt och väldigt krångligt." – R6

R7 anser att den internationella tjänstgöringen är en förutsättning för att svenska officerare och specialistofficerare ska kunna utveckla den kompetens som krävs för att verka effektivt inom Nato. Han betonar att utan denna praktiska erfarenhet skulle det ta längre tid för svenska soldater och officerare att komma in i arbetet och att leverera de resultat som förväntas inom Nato, även detta delas av många respondenter. Respondent R8 anser att Sveriges deltagande i internationella insatser har stärkt landets förmåga att snabbt integreras i Natos operativa och strategiska planering.

R1 betonar att internationell tjänstgöring förbättrar förmågan att rekrytera och behålla personal inom Försvarmakten och fungerar som en viktig motivator för att soldater och officerare ska välja att stanna kvar i yrket. Däremot upplevs det av några respondenter att pendeln slagit för mycket åt Nato hållet, R2 uttrycker viss oro för att Sverige kan gå för långt i sin anpassning till Nato, vilket kan påverka balansen mellan nationella och internationella mål:

"Min enda farhåga är att vi redan var det mest Nato-anpassade landet utan att faktiskt vara medlemmar. Jag är lite orolig för att många kan få hybris och go all in Nato. Historiskt sett har Försvarmakten vid stora förändringar ibland gått lite för långt, och jag är rädd att det kan hända igen." – R2

Analys:

Respondenterna betonar att deras internationella erfarenheter har gett dem en bredare förståelse för komplexa internationella miljöer och förmågan att arbeta i kulturellt di-

versifierade sammanhang. Detta överensstämmer med Brantes syn på att professioner ständigt utvecklas genom praktisk erfarenhet och abstrakt lärande, där officerarna har fått tillgång till en "verktygslåda" av färdigheter och kunskaper som är ouppnåeliga genom enbart teoretiska studier eller nationella övningar. Detta omfattar väl Brante (2009) syn på förmedlare av kunskapssystem.

Respondenter med erfarenhet från stabsarbete på operativ, strategisk och politisk nivå beskriver hur deras kunskaper har blivit vitala för Sveriges integrering i Nato. Denna förmåga att hantera internationella samarbeten och strategiska beslut illustrerar Brantes betoning på att professionell kompetens utvecklas genom att bemästra nya problem och sammanhang.

Försvarsmaktens krigföringsförmåga, som inkluderar konceptuella, fysiska och moraliska faktorer, stärks tydligt genom internationella tjänstgöringar. Respondenterna beskriver hur deras erfarenheter i Nato och andra internationella operationer har gett dem en djupare förståelse för både strategiska och operativa processer, samt hur dessa bidrar till Sveriges övergripande försvarsförmåga. R7 och R8 betonar hur deras kunskaper nu aktivt används av Försvarsmakten, vilket visar hur de konceptuella faktorerna inom krigföringsförmågan utvecklas genom internationell exponering.

R2 uttrycker oro över att Sveriges anpassning till Nato kan gå för långt och riskera att rubba balansen mellan nationella och internationella mål. Detta speglar en form av konflikt både för krigföringsförmågan och professionen som måste balansera olika politiska och strategiska intressen.

6. Diskussion

Kapitlet inleds med författarens reflektion av respondentgruppernas syn på krigföringsförmågan, där även en av forskningsfrågorna besvaras. Därefter presenteras resultat och analysmanfattning, samt slutsatserna från studien, därmed är syftet uppfyllt och forskningsfrågorna besvarade. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Reflektion av respondentgruppernas syn på krigföringsförmågan

Nedan redovisas författarens syn på de olika respondentgrupperna utifrån krigföringsförmågens tre övergripande faktorer, med särskild betoning på skillnaderna mellan dessa grupper, då analysen visar stora likheter i synen på krigföringsförmågan. *Studien syftar därtill att undersöka om det föreligger skillnader i synen på krigföringsförmågan utifrån olika typer av internationella tjänstgöringar, vilket besvarar forskningsfrågan: **Föreligger det någon skillnad i synen på krigföringsförmåga bland officerare, utifrån olika typer av internationella tjänstgöringar?***

Konceptuella faktorer

R1-R2: Dessa respondenter betonar att deras teoretiska och praktiska kunskaper har blivit mer bekräftade än utvecklade under internationell tjänstgöring. De ser sina upplevelser som en bekräftelse på den teoretiska bas de fått i Sverige, samtidigt upplever de en fördjupning av förståelsen i taktik och stridsteknik. Deras syn på krigföringsförmåga är relativt linjär.

R3-R5: Respondenter i denna grupp har en djupare reflektion kring konceptuella faktorer, särskilt i hur internationella tjänstgöringar har utmanat och utökat deras sätt att tänka på strategi och taktik. Här framkommer tydligt det intuitiva agerandet. Deras syn på krigföringsförmågan framstår som icke-linjärt och dynamiskt.

R6-R10: Denna grupp upplever en betydande utveckling inom konceptuella faktorer. De betonar vikten av att integrera svenska militära metoder med internationella standarder och beskriver hur internationell tjänstgöring har breddat deras strategiska förståelse. Ett utvecklat strategiskt tänkande utmärker sig.

Fysiska faktorer

R1-R2: En utvecklad och vidgad syn på svensk militär personal färdigheter och förmågor i relation till svensk utbildning och även med andra nationer. Nya erfarenheter kring möjligheter och begränsningar med svensk materiel i internationella insatser framkommer bland dessa respondenter.

R3-R5: I denna grupp finns en mer nyanserad syn på hur väl förberedda svenska soldater är för internationella insatser. Men även erfarenheter kring möjligheter och begränsningar med svensk materiel i internationella insatser framkommer bland dessa respondenter.

R6-R10: Likt övriga respondenter finns en mer nyanserad syn på hur väl förberedda svenska soldater är för internationella insatser. Men även erfarenheter kring möjligheter och begränsningar med svensk materiel i internationella insatser framkommer bland dessa respondenter. Materiel, personal och infrastruktur avspeglas ur ett större helikopterperspektiv i förhållande till övriga respondenter.

Moraliska faktorer

R1-R2: Här framkommer de olika dimensionerna av krigföringens moraliska faktorer, så som mänskliga egenskaper som vilja och mod, men även utbildning och ledarskap på ett jordnära sätt. Förtroende för andra kollegor har en stor inverkan hos respondenterna. Respondenterna uttrycker att deras moraliska och etiska ställningstaganden under internationell tjänstgöring har utvidgats, men de ser detta mer som en bekräftelse på sina befintliga värderingar än som en utveckling. De noterar att förtroendet för deras kollegor och ledare, samt deras internationella erfarenheter har stärkt detta förtroende.

R3-R5: Bland dessa respondenter framstår ett stort djup i förståelsen för kulturers påverkan i internationella miljöer, däribland ledarskap och tillvägagångssätt för lösande av praktiska problem. Men även ett stort djup kring etiska och moraliska situationer och dilemman. Här ser vi en mer nyanserad reflektion kring de moraliska faktorerna, något som har utmanat deras moraliska kompass.

R6-R10: Denna grupp av respondenter upplever en fördjupad förståelse för ledarskapets moraliska dimensioner, särskilt i multinationella och kulturellt diversifierade miljöer. De betonar vikten av att upprätthålla ett starkt etiskt ramverk för att kunna fatta rätt beslut under osäkra förhållanden, även om deras moraliska kompass inte har genomgått någon drastisk förändring. En allomfattande och djup syn på Försvarsmaktens förmåga, uppvisas bland dessa respondenter.

Svar på kompletterande frågeställning

Sammanfattningsvis visar de tre respondentgrupperna, trots vissa likheter, att deras syn på krigföringsförmågan utvecklas på olika sätt beroende på deras erfarenheter och roller. Medan vissa ser internationell tjänstgöring som en bekräftelse på tidigare kunskaper, betraktar andra det som en kritisk faktor för att utveckla både taktiska och strategiska färdigheter. Detta visar att internationella erfarenheter spelar en avgörande roll för att utveckla Försvarsmaktens krigföringsförmåga. Därtill att internationell tjänstgö-

ring har en betydande inverkan på utvecklingen av både konceptuella, fysiska och moraliska faktorer.

Resultat och analyssammanfattning

Fynden indikerar att officerarna över lag betraktar internationell tjänstgöring som en bekräftelse av den teoretiska utbildning de fått i Sverige. Flera respondenter upplever dock en fördjupning av förståelsen för strategi och taktik, särskilt genom praktiska erfarenheter. Internationella uppdrag har förstärkt deras praktiska färdigheter, särskilt inom beslutsfattande och ledarskap, och även gett dem möjligheten att tillämpa teoretiska kunskaper i skarpa situationer.

Flera respondenter uttrycker frustration över att de erfarenheter som samlas under internationella insatser inte alltid integreras systematiskt inom Försvarmakten vid hemkomsten. Detta pekar på en brist i organisationens förmåga att dra nytta av de lärdomar som internationell tjänstgöring kan erbjuda.

När det gäller beslutsfattande under osäkerhet, anser majoriteten av respondenterna att deras förmåga till beslutsfattande har förbättrats genom erfarenheterna från internationella insatser, vilket resulterat i en djupare förståelse för de etiska och moraliska dilemman som kan uppstå i sådana situationer.

En återkommande aspekt är hur internationell tjänstgöring har stärkt officerarnas förtroende för sina kollegor och förmågan att samarbeta över nationsgränser. Flera respondenter noterar att deras förtroende för Försvarmaktens förmåga att hantera internationella krav har stärkts, även om vissa uttrycker en viss oro över byråkratiska hinder och en överdriven fokusering på teoretiska aspekter inom utbildningen.

Avslutningsvis betonas vikten av internationell erfarenhet för att utveckla den svenska krigföringsförmågan, särskilt i ljuset av Sveriges alltmer aktiva roll inom Nato. Respondenterna anser att deras internationella tjänstgöring har gett dem en bredare förståelse för globala militära och kulturella sammanhang, vilket stärker både deras militära expertis och Försvarmaktens förmåga att agera effektivt i internationella operationer.

Slutsatser

För att konkludera denna studie återkopplar författaren till **studiens huvudsyfte**: *Studien syftar till att undersöka svenska officerares erfarenheter och upplevelser av militär profession och krigföringsförmåga efter internationell tjänstgöring.* För att uppnå detta syfte formulerades följande huvudfrågeställning: ***Hur upplevs den militära professionen och i förlängningen krigföringsförmågan, efter internationell tjänstgöring bland svenska officerare?***

Den osäkra omvärlden och Sveriges nya roll i Nato ställer högre krav på militär autonomi, något som anses behövas enligt respondenterna. Hedlund (2013) menar att ökad självständighet för Försvarsmakten kan vara nödvändig för att återställa en objektiv civil kontroll. Det innebär att yttre påtryckningar, såsom krig och konflikter i närområdet, kan tvinga politiken att ge Försvarsmakten större frihet för professionell utveckling, vilket även Brante (2009) betonar.

Samtidigt behöver Försvarsmakten utvecklas mot en lärande organisation, något som Försvarsmakten säger att man vill (FMSI, 2021). Att systematiskt omhänderta erfarenheterna från internationell tjänstgöring är nödvändigt för att stärka Försvarsmaktens operativa och strategiska förmåga och därmed öka den totala krigföringsförmågan. Därmed finns utvecklingspotential för det som Brante (2009) benämner kunskapssystem.

Studien visar att byråkratiska hinder inom organisationen försvårar den dagliga verksamheten i Försvarsmakten, vilket får konsekvenser för utvecklingen av den militära professionen, detta återspeglas till Berndtsson (2021). Även om Sveriges internationella insatser har stärkt krigföringsförmågan och trovärdigheten inom Nato, är det viktigt att på allvar värdera tillämpningen av uppdragstaktik i verksamheten. Ansvar, uppgifter och mandat går hand i hand.

Försvarsmaktens krigföringsförmåga bygger i huvudsak på dess personal, där officerarna spelar en avgörande roll. De representerar inte bara ledarskap, vilja och moral, utan även förmågan att tänka strategiskt och omsätta detta i handling. Den så gott som unisona bilden från denna studie visar att internationell tjänstgöring förstärker konceptuella, fysiska och moraliska förmågor. Detta har en tydligt positiv inverkan på officerarnas beslutsfattande under osäkerhet, kulturella förståelse, ledarskap och moraliska kompass. Därmed understryker ovanstående beskrivning även det Ydén (2021) framhåller, att bli prövad i realistiska förhållanden med realistiska risker stärker professionaliteten, men även sammankopplar teori och praktik för att nå professionalism.

Eftersom varje officer utgör en viktig del av Försvarsmaktens helhet, bidrar deras individuella utveckling till en starkare krigföringsförmåga. I en situation av väpnad konflikt

blir deras erfarenheter som förvärvats under internationella uppdrag direkt och påtagligt relevant, genom förmågan att leda, planera och genomföra väpnade operationer.

Att sekondera eller kommendera officerare till internationella staber är inte bara ett krav från Nato; det är avgörande för att stärka både vår profession och vår krigföringsförmåga. Genom dessa tjänstgöringar får officerarna den kunskap och erfarenhet som är nödvändig. Därmed BÖR officerare tidigt i karriären tjänstgöra utomlands; och därefter, som en naturlig del av avancemanget mot högre grader, bekläda stabstjänster internationellt. Detta skulle säkerställa att officerarna förvärvar nödvändig erfarenhet och därmed stärka vår krigföringsförmåga. För att detta ska vara möjligt krävs en långsiktig personalplanering och god kommunikation.

Sammanfattningsvis visar studien att internationell tjänstgöring spelar en avgörande roll för att utveckla och förbättra krigföringsförmågan inom de konceptuella, fysiska och moraliska dimensionerna. Denna utveckling är avgörande för att möta kraven på Sverige som Natomedlem och säkerställa att svenska officerare har den militära expertis som krävs både nationellt och internationellt. Ur professionsperspektivet kan därtill tilläggas att officerarnas utveckling av konceptuella och strategiska förmågor kopplas till abstrakt kunskap och deras förmåga att hantera risk och osäkerhet, vilket stärker professionens förtroende. Officerarnas individuella utveckling bidrar till organisationens samlade förmåga, vilket speglar deras utbytbarhet inom professionen.

Förslag till fortsatt forskning

En intressant inriktning för framtida forskning är att undersöka hur kulturella skillnader i internationella samarbeten påverkar svenska officerare och deras uppfattning om krigföringsförmågan och den militära professionen. När svenska officerare tjänstgör i internationella miljöer som Nato och FN, möter de kollegor från olika kulturella bakgrunder, vilket kan påverka både deras strategiska tänkande och professionella värderingar. Syftet med studien skulle vara att belysa hur dessa erfarenheter bidrar till att utveckla svenska officerare inom konceptuella, fysiska och moraliska dimensioner av krigföringsförmåga samt hur det stärker den militära professionen. Forskningen kan ge Försvarmakten värdefulla insikter för att ytterligare integrera kulturell kompetens i utbildningen, vilket i sin tur stärker Sveriges krigföringsförmåga och samarbetsförmåga i multinationella operationer.

Ett ytterligare intressant område för vidare forskning som framkommit under intervjuerna är hur långsiktig personalförsörjning till internationella staber ska säkras, särskilt med hänsyn till officerarnas balans mellan arbete och privatliv, ofta refererat till som "work-life balance" (WLB). Frågan rör huruvida långtidsbemanningen på 3 år, bör baseras på frivillighet eller tvång, och hur man kan kombinera familjeliv och arbete. Är det möjligt att finna en hållbar lösning som balanserar dessa aspekter?

7. Referenser

- Alvesson, M. (1993), ORGANIZATIONS AS RHETORIC: KNOWLEDGE-INTENSIVE FIRMS AND THE STRUGGLE WITH AMBIGUITY, *Journal of Management Studies*, 30(6), 997-1015. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.1993.tb00476.x>
- Berndtsson, J. (2021), Sweden and "Our Military Profession": Building a Common Identity or Creating Friction? <https://doi.org/10.31374/book2>
- Biddle, S. (2006), *Military power : explaining victory and defeat in modern battle* (Kindle edition. uppl.), Princeton, N.J: Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400837823>
- Brante, T. (2009), Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner, *Vetenskap för profession* (ss. 15-34). Högskolan i Borås.
- Brante, T. (2011), Professions as Science-Based Occupations, *Professions and professionalism*, 1(1), 4. <https://doi.org/10.7577/pp.v1i1.147>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006), Using thematic analysis in psychology, *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A., & Nilsson, B. (2018), *Samhällsvetenskapliga metoder* (Upplaga 3 uppl.), Stockholm: Liber.
- David, M., Sutton, C. D., & Torhell, S.-E. (2016), *Samhällsvetenskaplig metod* (1. uppl. uppl.), Lund: Studentlitteratur.
- Dufberg, G. (2005). *Krigföringsförmåga* [Försvarshögskolan].
- Fedorchak, V. (2024), *The Russia-Ukraine war : towards resilient fighting power* (First edition. uppl.), Abingdon, England: Routledge.
- FÖRSVARSMAKTEN, *Försvarsmaktens Strategiska Inriktning 2021-2030*, FM2021-7333:1, Bilaga 1, (2021).
- Fuller, J. F. C. (2012), *The foundations of the science of war*, Saffron Walden: Books Express Publishing.
- Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, (2024). <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20071266-med-instruktion-for-sfs-2007-1266/#top>

Vår militära profession

– Agerar när det krävs

Underbilaga 1.1 till Försvarsmaktens strategiska inriktning FMSI 2015 Ä1 (FM2015-1597:7), (2015).

Hedlund, E. (2013), Civil–Military Control over the Swedish Military Profession: An Analysis from the Perspective of Officer Rank and Officer Education, *Armed forces and society*, 39(1), 135-157. <https://doi.org/10.1177/0095327X11426256>

Huntington, S. P. (1957), *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations* (1 uppl.), Cambridge: Harvard University Press.

Janowitz, M. (1976), Military Institutions and Citizenship in Western Societies, *Armed forces and society*, 2(2), 185-204. <https://doi.org/10.1177/0095327X7600200202>

Ledberg, S. (2019), *Officeren, staten och samhället: ett professionsperspektiv*: EBSCOhost Ebook.

MSD, F. (2022), *Militärstrategisk doktrin : MSD 22* (2.0 Ä0 uppl.), Stockholm: Försvarsmakten.

NATO (2022), *AJP-3.2* (Edition B, version 1 uppl.), NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO): NATO. https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-3.2_EDB_V1_E_2288.pdf

Tillberg, L. (2021), *Mastering Both: The Planned and the Unforeseen An Epistemological Investigation of Swedish Military Professionalism* (ss. 142).

UK Ministry of Defence, M. (2022), *JDP 0-01, UK Defence Doctrine, 6th Edition* (6th Edition uppl.): The Development, Concepts and Doctrine Centre (DCDC). https://assets.publishing.service.gov.uk/media/63776f4de90e0728553b568b/UK_Defence_Doctrine_Ed6.pdf

Van Creveld, M. (1982), *Fighting power : German and U.S. army performance, 1939-1945*, Westport: Greenwood Press.

Vego, M. (2008), *Joint operational warfare : theory and practice*, Stockholm: National Defence College.

Vetenskapsrådet (2017), *God forskningssed*
ISBN 978-91-7307-352-3. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forsknings-sed.html>

Weissmann, M. (2019). *Vad är krigsvetenskap* HOP SA MAGISTER HT2019,

Wirtz, J. J. (2006), Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle
Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle . By Stephen
Biddle. (Princeton University Press, 2004.), *The Journal of politics*, 68(2), 469-470.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2006.00420.5.x>

Ydén, K. (2021), Unpacking the concept of the “military profession”: Accounting for
variations in military organisations.

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Strukturerade frågor

Namn:

Kön:

Ålder:

Försvarsgren:

Grad:

Antal internationella insatser/kommenderingar:

Typ av Internationell insats:

Längd på Internationella insatser:

Semi-strukturerade frågor

Tema 1: Abstrakt kunskap och praktisk utveckling

Huvudfråga 1

- Hur upplever du att dina **teoretiska** kunskaper; inom strategi, taktik eller teknik, har utvecklats efter din internationella tjänstgöring?

Huvudfråga 2

- Hur har dina **praktiska** militära färdigheter förändrats efter internationell tjänstgöring, och hur relaterar dessa till din utbildning i Sverige?

Tema 2: Osäkerhet och riskhantering

Huvudfråga 3

- Kan du beskriva en situation under din internationella tjänstgöring där du behövde fatta beslut under osäkerhet?

Huvudfråga 4

- Hur skiljer sig hantering av osäkerhet och risk i internationella uppdrag från dina upplevelser av nationella uppdrag i Sverige?

Tema 3: Förtroende och relationer

Huvudfråga 5

- Hur har ditt förtroende för dina kollegor och ledare (militära chefer) påverkats av internationell tjänstgöring?

Huvudfråga 6

- Upplever du att ditt förtroende för Försvarmaktens övergripande strategi och krigföringsförmåga har förändrats efter din internationella tjänstgöring?

Tema 4: Utbytbarhet och rollförändring

Huvudfråga 7

- Hur har din förmåga att ersätta andra eller själv bli ersatt på din befattning utvecklats efter internationell tjänstgöring?

Huvudfråga 8

- Har du upplevt att internationell tjänstgöring har förändrat hur du ser på din roll och ditt ansvar i Försvarmakten?

Tema 5: Tillgångspunkt och bidrag till Försvarmaktens utveckling

Huvudfråga 9

- På vilket sätt anser du att din internationella erfarenhet gör dig till en tillgång för Försvarmaktens krigföringsförmåga?

Huvudfråga 10

- Hur tror du att internationell tjänstgöring påverkar Sveriges förmåga att uppfylla sina åtaganden inom Nato?